

- Krzeszewska-Zmyślony B.: *Lerne die Sprache des Nachbarn, deutsch-polnische Kooperation in einer Grenzregion*. Unterlagen aus dem Tandem-Kongreß. „5. Internationale Tandem-Tage”, PH Freiburg, 24-26. November 1994;
- Polska i Niemcy – problemy współpracy. Sprawozdanie z działalności polsko-niemieckiej komisji międzyrządowej ds. współpracy regionalnej i przygranicznej w latach 1991-1995*. „Przeгляд Rządowy” nr 2/1996;
- Grenzüberschreitende Schulprojekte zwischen Brandenburg und Polen schlagen Brücken für gute nachbarschaftliche Kontakte, bauen Vorurteile ab und verbessern das gegenseitige Verständnis – Pressemitteilung aus der Pressekonferenz der Ministerin für Bildung, Jugend und Sport, Potsdam, 20. August 1992;
- Sprawozdanie z polsko-brandenburskich rozmów nt. Wspólnych projektów szkolnych w rejonie przygranicznym. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa, 18-19 maja 1995;
- Wittenbrock R.: *Vom „Collège Maréchal Ney” zum Deutsch-Französischen Gymnasium*. Unterlagen anlässlich des 25. Jubiläums des Deutsch-Französischen Gymnasiums. Saarbrücken 1986;
- Handrich T.: *Poradnik polsko-niemieckiej wymiany młodzieży*. Herausgeber Internationale Begegnungstätte, Jagdschloß Glienicke, Berlin 1993;
- Wege zueinander – Nachbarn, Partner, Freunde in Europa. Rheinland-pfälzisch-polonische Schulpartnerschaften.-Pädagogisches Zentrum Bad Kreuznach. Poznań 1993;
- Interkulturelle Beiträge. 11 RAA Brandenburg, Potsdam 1994.

UTWORZENIE EUROREGIONU GLACENSIS

I. UWAGI WSTĘPNE

Przemiany ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej zapoczątkowane w 1989 r. umożliwiły samorządom i władzom lokalnym obszarów przygranicznych sąsiadujących państw nawiązanie współpracy ponadgranicznej opartej na doświadczeniach i wzorach zachodnioeuropejskich. W Europie Zachodniej współpraca ponadgraniczna datuje się od lat pięćdziesiątych. Motywy podejmowania tej współpracy zasadały się od początku na przekonaniu – mającym swe źródło w faktach obiektywnych – że tereny peryferyjne każdego państwa są w stosunku do jego centrum gorzej zagospodarowane, niedoinwestowane, często zaniedbane, co wpływa ujemnie na status materialny mieszkańców, rodzi poczucie ich wyobcowania i frustracje. Najczęściej też „granice państw narodowych podzieliły wspólnoty historyczne”, posiadające wspólne dziedzictwo kulturowe i żyjące w podobnych warunkach geograficznych¹. Podejmowanie współpracy transgranicznej miało więc na celu odwrócenie tej niekorzystnej sytuacji poprzez uruchamianie nowych centrów w drodze „przełamania” granic państwowych i tworzenia warunków umożliwiających wykorzystanie swoistej „renty położenia geograficznego”. Owe wspomniane fakty obiektywne ujawniały się w przeszłości również na terenach przygranicznych Polski i państw sąsiedzkich, jednakże po 1989 r. – w rezultacie recesji i konieczności restrukturyzacji gospodarki – dotknęły one społeczności tych terenów szczególnie dotkliwie (znaczne pogorszenie warunków życia, wysokie bezrobocie).

Spośród wszystkich państw byłego bloku radzieckiego największą dotychczas „aktywność euroregionalną” wykazują lokalne władze i samorzady polskie. U granic Polski powstało w latach 1991-1995 siedem struktur euroregionalnych (nie licząc innych, o ograniczonym przedmiotowo zakresie współpracy). W 1991 r. utworzony został Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, w 1993 r. euroregiony Sprewa-Nysa-Bóbr, Pro Europa Viadrina oraz Związek Międzyregionalny Euroregion Karpaccy, w 1994 r. – Euroregion Tatry, w 1995 r. – euroregiony Bug i Pomerania.

Dnia 5 grudnia 1996 r. zawarta została umowa powołująca do życia ósmy euroregion z udziałem podmiotów polskich – Euroregion Glacensis. Został on utworzony na pograniczu

¹ *Współpraca transgraniczna w Polsce – efekty i możliwości współpracy strony polskiej na przykładzie Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*. Opr. T. Borys i Z. Panasiewicz, wyd. Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze. Jelenia Góra 1996, s. 7.

polsko-czeskim. Podstawy traktatowe współpracy transgranicznej pomiędzy Polską a Czechami zawarte są w polsko-czechosłowackim Układzie o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjacieliskiej współpracy zawartym 6 października 1991 r. oraz w Porozumieniu międzyrządowym o współpracy transgranicznej Polski i Republiki Czeskiej podpisanym 6 września 1994 r.

O ile w procesie powstawania siedmiu wymienionych wyżej euroregionów widoczne było mniejsze lub większe zaangażowanie czynników rządowych, o tyle Euroregion Glacensis jest pierwszym euroregionem z udziałem podmiotów polskich, który został utworzony całkowicie z inicjatywy „oddolnej”. Być może właśnie dlatego droga do celu była w tym przypadku długa i mozolna. W niniejszym szkicu pragnę pokrótce ukazać rozliczne starania, które doprowadziły do utworzenia tego euroregionu, a także konstytuujące tę strukturę postanowienia umowy ramowej.

2. GENEZA EUROREGIONU GLACENSIS

Idea utworzenia obszaru współpracy ponadgranicznej obejmującego południową część województwa wałbrzyskiego i położonych po drugiej stronie granicy powiatów czeskich została po raz pierwszy zgłoszona w maju 1991 r. podczas zorganizowanej w Nachodzie konferencji przedstawicieli czeskich i polskich miast oraz gmin na tym terenie². Dojrzywaniu koncepcji zinstytucjonalizowania współpracy w postaci euroregionu służyły trzy główne przedsięwzięcia społecznikowskie: 1) miesięcznik „Ziemia Kłodzka”; 2) Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej; 3) proces kojarzenia miast partnerskich po obu stronach granicy.

Miesięcznik „Ziemia Kłodzka” ukazuje się od listopada 1989 r. Jego wydawcami są: Wydawnictwo „Ziemia Kłodzka” w Nowej Rudzie i Solidarność Polsko-Czesko-Słowacka. Z biegiem czasu miesięcznik stał się pismem trójjęzycznym. Od 1992 r. część tekstów jest publikowana w języku czeskim, a od 1995 r. – również w niemieckim. Odtąd pełny tytuł czasopisma brzmi „Ziemia Kłodzka. Od Kladského Pomezí. Glatzer Bergland”. Jest to pismo lokalne o charakterze ponadgranicznym, nawiązujące do wielokulturowej historii Kotliny Kłodzkiej – czeskiej, niemieckiej, polskiej i żydowskiej. Oprócz historycznej, dominuje w nim problematyka współczesna – kulturalna, ochrony środowiska, samorządu terytorialnego i zbliżenia polsko-czeskiego; miesięcznik prowadzi również dialog z przesiedleńcami z dawnego Hrabstwa Kłodzkiego, zamieszkałymi w Niemczech³. „Ziemia Kłodzka” zainicjowała organizację Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej oraz zaangażowała się w proces kojarzenia polskich i czeskich miast i gmin partnerskich. Redakcja przez kilka lat prowadziła uporczywą i efektywną kampanię propagandową na rzecz utworzenia euroregionu. Należy wskazać, iż nazwę „Glacensis” dla przyszłego euroregionu zaproponował na łamach „Ziemi Kłodzkiej” w listopadzie 1993 r. mieszkaniec Nachodu Martin Plešek. Wskazał on, iż tej nazwy dla obszaru Kotliny Kłodzkiej okresu średniowiecza używał czeski historyk Bohuslav Balbin, a obszar ten to klin, którym część woj. wałbrzyskiego wraz z Kłodzkim wcina się w terytorium Czech, oraz tereny wokół tego klina leżące po stronie czeskiej⁴.

Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej są organizowane od 1990 r. Odbywają się co roku pod koniec lata i na początku jesieni. Siódma z kolei impreza trwała od 7 września do 5 października 1996 r. Celem tego przedsięwzięcia jest od początku przybliżanie kultur obu narodów, rozwój i zacieśnianie kontaktów przygranicznych, odbudowa powiązań historycznych, a także poznawanie problemów, które mają do rozwiązania samorządy po obu stronach granicy.

² J. Golał, *Kalendarium „Euroregio Glacensis”*, W: *Euroregion*, wyd. Sejmik Samorządowy Województwa Wałbrzyskiego. Wałbrzych 1996.

³ B. Berdychowska, *Niezwykłe czasopismo. „Kultura” nr 11/1996*, ss. 120-124; R. Bubnicki, *W trzech językach. „Rzeczpospolita” z 20 IX 1996*; E. Osowski, *Po siedmiu latach. „Ziemia Kłodzka”, październik 1996*.

⁴ J. Golał, *Współpraca przygraniczna i transgraniczna miast i gmin województwa wałbrzyskiego*. W: *Polska i jej współdziałanie transgraniczne z sąsiadami*, cz. II, wyd. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Warszawa, wrzesień 1995, ss. 129-130.

Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej stały się największą imprezą kulturalną pogranicza. W jej ramach w ciągu siedmiu lat odbyło się około 800 różnego rodzaju imprez z udziałem kilkudziesięciu tysięcy Polaków i Czechów. Dni Kultury Chrześcijańskiej służyły i służą nie tylko zbliżeniu mieszkańców terenów przygranicznych. Już we wrześniu 1992 r. jej organizatorzy skierowali do władz Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej memoriał w sprawie powołania obszaru stałej współpracy przygranicznej. Kolejne memoriały, domagające się utworzenia euroregionu, zostały skierowane w latach 1994 i 1995⁵.

Proces zbliżania polskich i czeskich miast rozpoczął się po wspomnianej wyżej konferencji w Nachodzie w maju 1991 r. W ciągu niespełna pięciu lat, na podstawie podpisanych porozumień, współpracę partnerską podjęło 16 par miast⁶. W toku tego procesu, 12 września 1992 r. w Wałbrzychu przedstawiciele 21 miast i gmin województw wałbrzyskiego i opolskiego podpisali z przedstawicielem Rychnowa, reprezentującym miasta i gminy czeskie, Porozumienie o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz Deklarację o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy-Polska. W maju 1993 r. w Hradec Kralove umowę tę podpisali przedstawiciele dalszych zainteresowanych miast czeskich i polskich. Intencją twórców tej inicjatywy była koordynacja działań na rzecz rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego obszarów przygranicznych, pogłębienie współpracy polskich i czeskich miast i gmin oraz rozwiązywanie wspólnych problemów ekonomicznych. Inicjatywa ta – w miarę, jak dojrzewała koncepcja powołania euroregionu – weszła w fazę zastoju⁷. Dnia 20 września 1995 r. w Kłodzku odbyła się konferencja polskich i czeskich miast partnerskich, która uchwaliła rezolucję zawierającą postulaty pod adresem parlamentów i rządów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej, w tym wezwanie do wspierania inicjatywy utworzenia obszaru stałej współpracy transgranicznej⁸.

Ponadgraniczne inicjatywy miesięcznika „Ziemia Kłodzka”, organizatorów Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej oraz władz miast partnerskich sprawiły, że – jak pisze na łamach „Ziemi Kłodzkiej” Edward Osowski –

„(...) powoli, ale systematycznie, rozszerzał się zakres wzajemnych kontaktów (...) okazało się, że to, czym wypielialiśmy dotychczas nasze wspólne programy, już nie wystarczy. Współpraca w zakresie wymiany kulturalnej, organizacja wspólnych imprez sportowych czy nauka języka sąsiadów, to dopiero pierwszy etap współżycia przygranicznych społeczności. Kolejne problemy do rozwiązania, jakie w naturalny sposób narzuciło życie, to konieczność stworzenia ułatwień w codziennych polsko-czeskich kontaktach, czyli zwiększenie liczby przejść granicznych i usprawnienie odpraw celno-paszportowych, pełne zagospodarowanie turystyczne najatrakcyjniejszych obszarów przeznaczonych do zwiedzania i rekreacji po obu stronach granicy, podniesienie standardu dróg wszelkiego rodzaju, potrzeba realizacji wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska naturalnego, wreszcie stworzenie ułatwień i odpowiednich warunków, umożliwiających tak Czechom, jak i Polakom, prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze całego [obecnego] Euroregionu.”⁹

⁵ J. Golał, *Kalendarium...; Sprawozdanie z organizacji i przebiegu VII Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej „Bądźmy Rodziną” 1996*. „Gazeta Noworudzka” z 18-30 X 1996. VIII Polsko-Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej zostały zaplanowane na 13 IX-4 X 1997 r. Będą one poświęcone Świętemu Wojciechowi oraz znaczeniu korzeni chrześcijańskich dla obecnej Europy.

⁶ Bystrzyca Kłodzka-Usti nad Orlicy, Głuszyca-Starkov, Jaworzyna Śląska-Teplice nad Metuji, Kłodzko-Nachod, Kudowa Zdrój-Hronov, Łądek Zdrój-Javornik, Leśna-Hejnice, Mieroszów-Police nad Metuji, Międzylesie-Kraliky, Nowa Ruda-Broumov, Radków-Machov, Stronie Śląskie-Stare Mesto, Wałbrzych-Hradec Kralove, Żąbkowice Śląskie-Cerweny Kostelec, Ziębice-Jaromieř, Złoty Stok-Bila Voda.

⁷ Wykaz regionów współpracy transgranicznej z udziałem polskich władz i samorządów lokalnych, opracowanie Samodzielnego Wydziału Współpracy Transgranicznej MSZ, Warszawa 11 X 1994, maszynopis powielony; Notatka informacyjna na temat euroregionów działających w Polsce, sporządzona 20 XI 1996 r. w Departamencie Współpracy Transgranicznej Urzędu Rady Ministrów, maszynopis.

⁸ Tekst rezolucji, a następnie podpisanej umowy nadesłał Julian Golał – pełnomocnik Sejmiku Samorządowego Województwa Wałbrzyskiego ds. kontaktów ze stroną czeską, przez Wydawnictwa „Ziemia Kłodzka”, przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Polsko-Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej.

⁹ E. Osowski, *Po co nam Euroregion? „Ziemia Kłodzka”, grudzień 1996.*

3. POWOŁANIE EUROREGIONU

Dnia 6 lutego 1994 r. zostało zarejestrowane Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej, a 16 stycznia 1996 r. – Regionalne Stowarzyszenie dla Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej. Dnia 16 kwietnia 1996 r. zarządy obu stowarzyszeń na spotkaniu w Policach nad Metuji podjęły wstępną decyzję o powołaniu Euroregionu Glacensis przed upływem 1996 r. Przygotowania tekstu umowy ramowej podjęli się Radomir Moraviec i Julian Golak. Tekst ten, sporządzony w językach polskim i czeskim – po konsultacjach z instytucjami rządowymi obu państw – zatwierdziły na początku października walne zgromadzenia obu stowarzyszeń. Został on następnie zaprezentowany na posiedzeniu Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej, które odbyło się w dniach 24-25 października w Pradze¹⁰.

Dnia 5 grudnia 1996 r. delegaci reprezentujący oba stowarzyszenia na spotkaniu w Hradec Kralove podjęli uchwałę powołującą do życia Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej Euroregion Glacensis. Umowę ramową podpisali prezesi obu stowarzyszeń – zastępca starosty Rychnova nad Knežnou František Bartoš¹¹ oraz burmistrz Kudowy Zdroju Czesław Kręcichwost. W uroczystości uczestniczyli ambasadorowie – Republiki Czeskiej w Polsce Karel Štindl i Rzeczypospolitej Polskiej w Czechach Marek Pernal, konsulowie generalni – RC w Katowicach Josef Byrtus i RP w Ostrawie Piotr Szwarz, współprzewodniczący Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej Ryszard Grabowski i Rudolf Jindrak, a także inne osobistości¹².

4. POSTANOWIENIA UMOWY

W preambule umowy zawartej 5 grudnia 1996 r. wskazano, iż jej twórcom towarzyszyło przekonanie o konieczności wspierania idei współpracy transgranicznej i jedności europejskiej oraz „rozwijania przyjaznych i wzajemnie korzystnych kontaktów między Polakami i Czechami”, a także troska „o zachowanie wspólnego dziedzictwa kulturalnego terenów nadgranicznych”. Umowa stwierdza, że stronami Euroregionu Glacensis są: Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Kłodzku oraz Stowarzyszenie dla Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej z siedzibą w Rychnovie nad Knežnou. W dniu zawierania umowy w skład Euroregionu wchodziło 17 miast i gmin polskich z terenu woj. wałbrzyskiego¹³, 7 czeskich przygranicznych siedzib powiatów (Trutnov, Nachod, Rychnov nad Knežnou, Usti nad Orlicí, Hradec Kralove, Šumperk i Jeseník) oraz kilkadziesiąt miasteczek i wsi samorządowych na obszarze tych powiatów. Umowa zakłada możliwość terytorialnego poszerzenia euroregionu (po obu stronach granicy) o miasta i gminy, które przystąpią do obu stowarzyszeń w przyszłości.

Cele i zadania euroregionu są następujące: 1) współpraca w planowaniu przestrzennym, 2) ochrona i poprawa stanu środowiska przyrodniczego, 3) współpraca gospodarcza, zwłaszcza w dziedzinie wymiany handlowej, 4) budowa i adaptacja – pod kątem potrzeb wzajemnych – infrastruktury technicznej, 5) współpraca w likwidowaniu pożarów i innych klęsk żywiołowych,

¹⁰ Na podstawie artykułów J. Gola, *Euroregion Glacensis – szansa dla pogranicza polsko-czeskiego*, cz. 1 – „Ziemia Kłodzka”, listopad 1996, cz. 2 – „Ziemia Kłodzka”, grudzień 1996.

¹¹ W rezultacie II tury wyborów do Senatu Republiki Czeskiej 22-23 XI 1996 r. w rejonie Rychnov nad Knežnou František Bartoš został wybrany senatorem z ramienia koalicji Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej i Czeskiej Partii Ludowej (Informacja o rezultatach wyborów do Senatu uzyskana w Ambasadzie Republiki Czeskiej w Warszawie).

¹² „Ziemia Kłodzka”, grudzień 1996.

¹³ Gmina Kłodzko, miasto Kłodzko, gmina Nowa Ruda, miasto Nowa Ruda, miasto Polanica Zdrój, miasto i gmina Szczytna, miasto Kudowa Zdrój, miasto i gmina Stronie Śląskie, miasto i gmina Radków, miasto Duszniki Zdrój, miasto i gmina Lądek Zdrój, miasto i gmina Złoty Stok, miasto i gmina Bardo, gmina Stoszowice, gmina Lewin Kłodzki, miasto i gmina Międzyzlesie oraz miasto i gmina Bystrzyca Kłodzka.

6) wymiana kulturalna i troska o wspólne dziedzictwo kulturowe, 7) współpraca w dziedzinie socjalnej, humanitarnej i bezpieczeństwa obywateli, w tym współpraca górskich służb ratowniczych, 8) kooperacja w dziedzinie szkolnictwa, młodzieży i sportu. W miarę możliwości euroregion wspiera interesy miast i gmin oraz inicjatywy stowarzyszeń, organizacji i osób fizycznych, które służą rozwojowi regionalnemu i współpracy transgranicznej.

Organami euroregionu są: Rada Euroregionu, Sekretariat Euroregionu i Komisja Rewizyjna, z siedzibami: Rychnov nad Knežnou po stronie czeskiej i Kłodzko po stronie polskiej.

Rada Euroregionu jest organem uchwałodawczym. Składa się z sześciu członków, delegowanych po trzech przez każdą ze stron. Ze swego grona wybiera przewodniczącego. Kadencja Rady odpowiada kadencji organów delegujących stron. Rada spotyka się co najmniej dwa razy w roku na posiedzeniach zwyczajnych. Posiedzenia nadzwyczajne mogą być zwołane w dowolnym czasie na wniosek dwóch członków Rady. Rada może zapraszać na swe posiedzenia przedstawicieli organów administracji rządowej i parlamentów, którzy mają głos doradczy. Do jej kompetencji należy: uchwalanie wspólnych przedsięwzięć, podejmowanie decyzji dotyczących warunków wykorzystania wspólnych środków finansowych, uchwalanie sprawozdań z wykorzystania tych środków, mianowanie członków Sekretariatu, powoływanie Komisji Rewizyjnej i Grup Roboczych, delegowanie zastępców reprezentujących euroregion na zewnątrz. Rada podejmuje uchwały zwykłą większością głosów.

Organem wykonawczym jest Sekretariat Euroregionu. Składa się on z dwóch sekretarzy – po jednym z każdej strony. Sekretarze kierują Urzędami Sekretariatu. W sprawach dotyczących przedsięwzięć ponadgranicznych działają oni wspólnie i w porozumieniu, w pozostałych sprawach – samodzielnie. Do zadań Sekretariatu należy: zwoływanie posiedzeń Rady, przygotowywanie i przedkładanie Radzie projektów uchwał, wykonywanie uchwał Rady, obsługa administracyjno-biurowa i reprezentacja na zewnątrz.

Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym. W jej skład wchodzi cztery osoby powoływane przez Radę Euroregionu – po dwie z każdej strony. Rada powołuje również Grupy Robocze, które zajmują się opracowywaniem projektów wspólnych programów oraz realizują założenia Rady.

Środki finansowe na działalność euroregionu są gromadzone na niezależnych kontach każdej z obu stron. Mogą one pochodzić z wpłat dokonywanych z funduszy własnych każdej strony, z dotacji, darowizn i innych źródeł.

Umowa o powołaniu euroregionu została zawarta na czas nieokreślony. Zmiany umowy wymagają zgody obu stron. Umowa może ulec rozwiązaniu, jeśli jedna ze stron zgłosi we wystąpieniu co najmniej sześć miesięcy przed planowanym terminem wystąpienia.

5. UWAGI KOŃCOWE

Korzyści ze współpracy transgranicznej są czworakiego rodzaju: 1) polityczne – polegające na przewycięzaniu obaw przed zagrożeniem ze strony sąsiadów; 2) wychowawcze – wzajemne poznanie prowadzi do akceptacji „obcych”; 3) ekonomiczne – aktywizacja gospodarcza obszarów przygranicznych winna przyczynić się do wzrostu zatrudnienia i awansu materialnego mieszkańców; 4) ekologiczne – współdziałanie winno wpłynąć na poprawę stanu środowiska przyrodniczego i zerwać ostatecznie z wcześniejszą praktyką lokalizowania szkodliwych ekologicznie fabryk u granic państwowych¹⁴.

Spośród euroregionów z udziałem podmiotów polskich w lepszej – niż pozostałe – sytuacji znajdują się euroregiony na pograniczu polsko-niemieckim. Inwestycje infrastrukturalne o charakterze transgranicznym są tutaj od 1996 r. wspomagane z funduszy Unii Europejskiej. Strony

¹⁴ A. Wańkiewicz, *Za i przeciw euroregionom*. „Trybuna” z 23 I 1995.

pozostałych euroregionów, w tym nowo utworzonego Euroregionu Glacensis, są zdane przede wszystkim na pomoc własnych rządów. Rządy polski i czeski, mając na uwadze konieczność skoordynowanego rozwoju obszarów pogranicza, wcześniej zdecydowały o podjęciu prac studialnych. Już w listopadzie 1993 r. Centralny Urząd Planowania RP i Ministerstwo Gospodarki RC ukończyły prace nad „Studium koordynacyjnym rozwoju pogranicza polsko-czeskiego”. Określa ono strategiczne cele i kierunki rozwoju oraz zawiera listę projektów priorytetowych¹⁵. Mają one ułatwić koordynację planów regionalnych po obu stronach granicy. Trudna kwestia dofinansowywania realizacji tych planów nie została dotychczas rozwiązana odpowiednio do potrzeb.

Marian Szczepaniak

¹⁵ Česko-polské pohraničí. Wyd. TERPLAN, Praha 1994.

PIOTR KALKA

POLITYKA BADAWCZO-ROZWOJOWA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Stron 279

Prezentowana monografia poświęcona polityce badawczo-rozwojowej Wspólnot Europejskich zasługuje na miano pionierskiej. Zagadnienia bowiem w niej omawiane są słabo rozpoznane w literaturze obcej i prawie zupełnie nieznanne w polskiej literaturze przedmiotu. Jednak miały one lub mają istotne znaczenie dla rozwoju procesów integracyjnych w ramach Wspólnot Europejskich (Unii Europejskiej).

Po II wojnie światowej nastąpił w Europie Zachodniej dynamiczny rozwój procesów integracyjnych, czego wyrazem stało się utworzenie w latach pięćdziesiątych Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS), Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom) oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Organizacje te stanowią obecnie jeden z „filarów” powołanej w 1993 r. Unii Europejskiej.

Wspólnoty Europejskie, oddziałując na rozmaite dziedziny życia gospodarczo-społecznego swych państw członkowskich, prowadzą także politykę w zakresie prac badawczo-rozwojowych. Jest ona bowiem we współczesnym świecie istotnym elementem polityki gospodarczej, a od jej efektywności zależy w znacznej mierze tempo postępu naukowo-technicznego, który z kolei wpływa na rozwój gospodarczy i międzynarodową konkurencyjność gospodarki.

Dotychczasowa polityka badawczo-rozwojowa Wspólnot Europejskich ze względu na zakres finansowania i koordynacji B+R na obszarze państw członkowskich nie przyczyniła się do znacznego rozwoju nauki, jednak pozwoliła tym państwom uzyskać w niektórych dziedzinach wartościowe rezultaty badawcze lub przodującą albo silną pozycję w świecie. Pomimo więc, iż polityka badawczo-rozwojowa Wspólnot nie wyeliminowała luki technologicznej państw członkowskich w stosunku do USA i Japonii, będą one zapewne w przyszłości, ze względu na wspomniane korzyści, zainteresowane aktywizacją tej polityki.

DO NABYCIA:

- w księgarniach naukowych
- w Instytucie Zachodnim, 61-772 Poznań, Stary Rynek 78/79 (także za zaliczeniem pocztowym)
- w księgarni, Poznań Ratuszowa 25/27 (domki budnicze)